

Motto: Non schoale sed vitae discimus.

Neučíme se pro školu, ale pro život.

(Seneca Lucius Annaeus)

Úvod

Chtěl bych v tomto příspěvku navázat na článek uveřejněný ve Vojenských rozhledech 4/2006 vtahující se k optimalizaci bezpečnostního systému státu.

Je všeobecně známo, že spolehlivost jakéhokoli systému je dána spolehlivostí jeho nejslabšího článku. Nejinak je tomu u bezpečnostních systémů, v nichž je tímto prvkem lidský činitel.

Systematické vzdělávání a příprava občanů v předmětné oblasti (a to nejen vojáků a policistů) je jedním z předpokladů trvalého zajišťování bezpečnosti jednotlivce i celé společnosti. Že se nám to nedaří v celém systému vzdělávání, o tom se můžeme přesvědčit téměř na každém kroku, nejen u naší mládeže, ale i u dospělých jedinců, kteří však již často zaujímají odpovědná místa ve státní správě i samosprávě.

Usnesení Bezpečnostní rady státu

Vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti je v ČR roztříštěno do mnoha studijních oborů, které dílčím způsobem zasahují do oblasti bezpečnostní politiky. Stávající stav nelze považovat za uspokojivý, ani z hlediska existující konkurence nabídky jednotlivých vysokých škol a univerzit, které nabízejí studijní obory související s bezpečnostní politikou, mají navíc stále intenzivnější zájem na spolupráci se zástupci veřejné správy a těch pracovišť rezortů MV, MZV a MO, které jsou za přípravu bezpečnostní politiky odpovědné.

Prvním krůčkem k zahájení celého procesu by mohla být realizace Usnesení Bezpečnostní rady státu č. 32/2007 k Návrhu společného minima pro potřeby vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti. BRS ukládá ministrovi vnitra a ministryni obrany zajistit zpracování **společného minima** do studijních programů vysokých škol ve své působnosti, předkládaných k akreditaci nebo k prodloužení akreditace daného studijního programu. Kromě toho doporučuje akreditační komisi, zohlednit společné minimum při posuzování studijních programů na vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti.

Minimum pro akreditaci výuky bezpečnosti na vysokých školách pro bakalářské studium je naplněno rozsahem zejména profilujících oblastí vzdělávání, které mohou být doplněny podle specializace a zaměření jednotlivých vysokých škol.

Profilující oblasti vzdělávání musí mít následující minimální obsahové standardy.

1. Krizový management

Cílem výuky je objasnit zásady managementu a naučit studenty aplikovat funkce managementu v krizovém řízení a krizovém plánování. Vše je založeno na znalostech a využití

zákonných norem v oblasti krizového řízení, obrany státu a ochrany obyvatelstva. Studenti budou znát organizační strukturu, kompetence a poslání orgánů, které zodpovídají za zabezpečení veřejného statku „bezpečnost“, který je svým obsahem a rozsahem determinován bezpečnostní strategií státu.

Studenti získají vědomosti a dovednosti v následujících oblastech:

- ☐ základy teorie krizového managementu,
- ☐ bezpečnost a bezpečí jako duální prvky,
- ☐ principy a základy bezpečnostního systému a krizového řízení ČR,
- ☐ přehled historického vývoje,
- ☐ pojmy pro oblast bezpečnosti a krizového řízení,
- ☐ fáze řízení za krizové situace,
- ☐ složky IZS, jejich spolupráce a úkoly,
- ☐ plánování pro zajištění bezpečnosti území v NATO, EU a ČR,
- ☐ plánování pro zajištění bezpečnosti a udržitelný rozvoj v ČR (územní, krizové, povodňové, havarijní a pro další mimořádné události a krizové situace),
- ☐ metody pro podporu řízení a rozhodování,
- ☐ psychologie krizového řízení,
- ☐ právní normy pro podporu řízení bezpečnosti a rozvoje území,
- ☐ právní normy mající vztah k bezpečnosti a krizovému řízení.

2. Analýza rizik

Cílem výuky je seznámit studenty se základy teorie rizika a rozhodovací teorie, poskytnout jim základní znalosti a dovednosti potřebné pro oblast krizového řízení. Naučit studenty rozumět základním matematickým modelům rizikových procesů a vypěstovat u nich schopnost řešit již modelované problémy. Vysvětlit jim možnosti využití matematického softwaru při modelování procesů a zformovat jejich odbornou erudici, která je vybaví sumou vědomostí a dovedností, aby jako specialisté v kooperaci s dalšími experty zvládli, ať již v orgánech státní správy nebo podniku, efektivně implementovat management rizika s cílem minimalizace nežádoucích událostí, zajištění efektivního plánování záchranných a zásahových prostředků, zpracování havarijních i evakuačních plánů, bezpečnostní zprávy a implicitně efektivního zásahu a rekultivace území v případě proběhlé havárie.

Studenti získají vědomosti a dovednosti v následujících oblastech:

- živelní a jiné pohromy, interakce a vnitřní vazby,
- charakteristiky území a jeho zranitelnosti,
- identifikace a diagnostika možných mimořádných událostí a krizových situací,
- deterministické a pravděpodobnostní metody pro stanovení rizika, základní přístupy k modelování rizika,
- prevence zaměřená na redukci rizika u zdroje, zdokonalování prostředků zásahu a záchrany,
- hodnocení vybraných rizik včetně legislativních požadavků na prevenci v EU a na národní úrovni,
- obecný postup posouzení integrálního rizika území s ohledem na potřeby kompetentních správních územních orgánů pro zabezpečení udržitelného rozvoje regionu,
- řízení rizik a řízení bezpečnosti území,
- případové studie sloužící k demonstraci konkrétních metod a postupů pro vypořádání s riziky.

3. Bezpečnostní politika a prevence kriminality

Cílem výuky je seznámit studenty se základy bezpečnostní politiky státu z pohledu možných bezpečnostních rizik a aplikovat bezpečnostní strategie státu v oblasti zajištění vnitřní bezpečnosti, veřejného pořádku a zákonnosti, včetně hlediska mezinárodní dimenze bezpečnosti i národních koncepčních materiálů, jako je např. Národní akční plán boje proti terorismu.

Studenti získají vědomosti a dovednosti v následujících oblastech:

- ☐ právní normy a opatření ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti,
- ☐ mezinárodní dimenze bezpečnosti,
- ☐ organizovaný zločin a terorismus,
- ☐ prevence kriminality,
- ☐ migrační a azylová politika, včetně minima o tzv. schengenském prostoru,
- ☐ bezpečnostní ochrana osob a objektů,
- ☐ místní záležitosti veřejného pořádku,
- ☐ spolupráce veřejné správy, soukromého sektoru a občanů při zajišťování bezpečnosti.

4. Ochrana obyvatelstva

Cílem výuky je seznámit studenty s problematikou ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích v podmínkách ČR a s řešením této problematiky ve světě, zejména v rámci EU a NATO. Dále s právními předpisy a koncepčními materiály, s jednotlivými druhy opatření ochrany obyvatelstva jako je varování, ukrytí, evakuace, individuální ochrana, nouzové přežití, humanitární pomoc, monitorování, dekontaminace, činnost zařízení civilní ochrany. S ochranou obyvatelstva při jednotlivých druzích mimořádných událostí se specifikací na živelní pohromy, provozní havárie, teroristické akce a válečný stav. Z hlediska prevence se studenti seznámí s plánováním opatření obyvatelstva v havarijních a krizových plánech, plánech obrany a dalších dokumentech, se vzděláváním managementu, s výcvikem jednotek a s preventivně výchovnou činností obyvatelstva s bližší specifikací na děti a mládež.

Studenti získají vědomosti v následujících oblastech:

- vznik a vývoj ochrany obyvatelstva v ČR a v zahraničí,
- nouzové přežití a humanitární pomoc,
- individuální a kolektivní ochrana obyvatelstva,
- zdravotnická rizika a jejich řešení,
- monitorování,
- dekontaminace,
- varování a informování obyvatelstva,
- ochrana obyvatelstva ve specifických podmínkách,
- legislativa pro ochranu obyvatelstva a související záležitosti,
- vzdělávání a preventivně výchovná činnost.

5. Ekonomika krizových situací

Cílem výuky je vysvětlit a definovat materiální, technické a finanční řešení krizových situací. Pozornost je věnována otázkám humanitární pomoci na národní, ale i mezinárodní úrovni.

Studenti získají vědomosti z následujících oblastí:

- ☐ obecné principy fungování a řízení veřejného sektoru,
- ☐ věcné zdroje pro řešení krizových situací,

- ☐ obranné a civilní nouzové plánování,
- ☐ hospodářská opatření pro krizové stavy,
- ☐ zásady financování opatření k řešení krizových situací a k obnově území,
- ☐ legislativa a postupy pro podporu stanovení náhrad při obnově území po živelních a jiných pohromách.

6. Aplikovaná informatika

Cílem výuky je poskytnout studentům základní teoretické zázemí v oblasti informačních a komunikačních technologií, umožnit jim pochopit role informačních technologií v řídicí a rozhodovací činnosti a orientovat je v produktech a technologiích. Dále pak poskytnout studentům komplexní pohled na charakter, obsah, možnosti i nároky současných a budoucích informačních systémů, zajistit pochopení širších souvislostí rozvoje a provozu informačních systémů. Připravit studenty na změny ve způsobech řízení vyvolané rozvojem informačních a komunikačních technologií. Poskytnout jim potřebné vstupní praktické zkušenosti s vybranými typy informačních a komunikačních technologií, a to nejen na úrovni kancelářských produktů, ale i na úrovni odpovídajících aplikací. Zajistit schopnost orientovat se a podílet se na rozvoji informačních systémů a efektivně kooperovat a komunikovat se specialisty v oblasti informačních a komunikačních technologií.

Studenti získají vědomosti z následujících oblastí:

- ☐ svět informací – základní pojmy a terminologie, ochrana informací,
- ☐ validace dat, hodnocení kvality datových souborů a kvalifikovaná zpracování dat pro vybrané cíle,
- ☐ databáze – datové základny,
- ☐ přehled datových zdrojů v ČR,
- ☐ informační systémy a ICT – rezortní informační systémy,
- ☐ počítačové sítě – provoz, služby, architektura a topologie,
- ☐ bezpečnost počítačových sítí a informačních systémů,
- ☐ informační systémy veřejné správy.

7. Veřejné právo a základní související předpisy

Cílem výuky je poskytnout studentům vědomosti z oblasti veřejného práva. Během výuky budou objasňované obecné pojmy a instituty teorie práva, veřejného práva, jako právního odvětví upravujícího organizaci a činnost veřejné správy.

Studenti získají vědomosti z následujících oblastí:

- základní pojmy teorie práva, právní normy a právní akty,
- pojem veřejné správy,
- principy organizačního uspořádání veřejné správy a správně právní vztahy,
- kompetenční zákon,
- postavení, práva a povinnosti subjektů i adresátů a právní úkony,
- problematika bezprostředních zásahů,
- záruky zákonitostí v oblasti veřejné správy a její institucionální a organizační předpoklady a garance,
- právní úprava správního řízení a ostatní procesní předpisy,
- základní právní předpisy pro rezorty podílející se na zajištění bezpečnosti, udržitelném rozvoji území a krizovém řízení,
- odborné podklady, informační a situační zprávy.

8. Anglický jazyk

Cílem výuky je rozvoj řečových dovedností a jazykových znalostí v oblasti obecného a odborného jazyka. Dále pak připravit studenty na úroveň 3. stupně jazykové zkoušky podle seznamu standardizovaných jazykových zkoušek vydávaných rozhodnutím MŠMT. Od absolventů se očekává efektivní ústní i písemná komunikace v oblasti bezpečnosti.

Výuka je obsahově členěna do následujících oblastí:

- ☐ rozvoj dovednosti poslechu s porozuměním,
- ☐ rozvoj dovednosti mluvení,
- ☐ rozvoj dovednosti čtení s porozuměním,
- ☐ rozvoj dovednosti psaní,
- ☐ zpracování odborného textu, informačních a situačních zpráv,
- ☐ osvojení odborné terminologie z oblasti bezpečnosti.

Závěr

Přestože jde zejména o akreditované bakalářské studium, zaměření i obsahová náplň jednotlivých oblastí je akceptovatelná i pro tvorbu studijních programů magisterského studia a kurzů v rámci kariérního, celoživotního vzdělávání.

V podmínkách vzdělávacích a školících zařízení ministerstva obrany jsou uvedené oblasti zapracovány do programů výuky, nebo se na nich pracuje v souladu transformací rezortu obrany.

Literatura:

Usnesení Vlády České republiky ze dne 21. září 2005 č. 1214 k optimalizaci současného bezpečnostního systému České republiky,

Usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 16. listopadu 2004 k aktualizaci Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení,

Usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 3. července 2007 č. 32 k Návrhu společného minima pro potřeby vzdělávání v oblasti bezpečnosti.

Dalším strategickým dokumentem, jehož přípravu se podařilo v letošním roce dokončit, je Dlouhodobá vize rezortu Ministerstva obrany, projednaná a vzata na vědomí vládou dne 23. července. Dlouhodobá vize stanovuje směr a priority pro následující etapy transformace rezortu Ministerstva obrany. Cílem je rozvoj schopnosti efektivně uskutečňovat obrannou politiku České republiky v příštích dvaceti letech. Dlouhodobá vize rozvíjí principy obsažené ve Vojenské strategii, především důslednou implementaci principu kolektivního zajišťování obrany ČR v rámci NATO. Naplnění této vize zajistí soulad dlouhodobého rozvoje vojenských schopností ozbrojených sil ČR se záměry NATO a EU a zvýší využitelnost našich ozbrojených sil pro budoucí pravděpodobné operace.

**Vlasta Parkanová, ministryně obrany ČR,
na velitelském shromáždění Armády ČR, 25. listopadu 2008**